



**ҚЫЛМЫСТЫҚ ҚҰҚЫҚ ЖӘНЕ ҚЫЛМЫСТЫҚ ПРОЦЕСС/
УГОЛОВНОЕ ПРАВО И УГОЛОВНЫЙ ПРОЦЕСС/
CRIMINAL LAW AND CRIMINAL PROCEDURE**

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
ЗАҢНАМА ЖӘНЕ ҚҰҚЫҚТЫҚ АҚПАРАТ
ИНСТИТУТЫНЫҢ ЖАРШЫСЫ
ҒЫЛЫМИ-ҚҰҚЫҚТЫҚ ЖУРНАЛЫ
ISSN 2788-5283
eISSN 2788-5291
ТОМ 80 НӨМІРІ 4(2025), 236-250

**ӨОЖ 343.265.2
ҒТАМР 10.77.41
DOI 10.52026/2788-5291_2025_80_4_236
Ғылыми мақала**

© А.А. Бекбауова^{1*}, Т.Қ. Әкімжанов², 2025

^{1,2} «Туран» университеті, Алматы, Қазақстан
(e-mail: ¹abikosha_07@mail.ru; ²akimzhanovtk@mail.ru)

ШАРТТЫ ТҮРДЕ МЕРЗІМІНЕН БҰРЫН БОСАТУДЫ ҚОЛДАНУ ТУРАЛЫ ІСТЕРДІ АЛҚАЛЫ ҚАРАУ ТУРАЛЫ МӘСЕЛЕГЕ

Аннотация. 2025 жылға арналған адам құқықтары мен заң үстемдігі саласындағы іс-қимыл жоспарының¹ 18-тармағына сәйкес шартты түрде мерзімінен бұрын босатуды қолдану жөніндегі істерді қарауды алқабилер қатысатын сотқа беру жөніндегі пилоттық жобаны әзірлеу міндеті қойылды. Осы бапта сотталғандарға шартты түрде мерзімінен бұрын босату тетігін құрудың орындылығына әрекет жасалды. Осы мақалада іс жүзінде шартты түрде мерзімінен бұрын босатуды қолдануға қатысты істермен айналысатын кәсіби заңгерлердің пікірлері келтірілген. Олар бұл идеяны қолдайды немесе оны қымбат және ыңғайсыз деп санайды. Жоғарыда аталған міндетті іске асыру қажеттілігін анықтау үшін ұлттық заңнаманың ережелері, Қазақстандағы соттардың шартты түрде мерзімінен бұрын босатуды қолдану жөніндегі құқық қолдану қызметі зерттеледі. Мақалада сотқа қарауға келіп түскен сотталғандардың, оның ішінде соңғы үш жылда қанағаттандырылғандардың өтініштерінің саны бойынша статистикалық деректер келтіріледі. Сот шартты түрде мерзімінен бұрын босату туралы шешім қабылдайтын негіздер қаралады. Сот тәжірибесінен алынған материалдардың мысалында сот өтінішті қанағаттандыру немесе бас тарту туралы қаулы шығаратын негіздерге қатысты мәселе талданады. Бұл шешімдер материалдарды объективті бағалау мәселесіне сотталушының шартты түрде мерзімінен бұрын босатуға құқығы бар негіздерге сәйкестігіне назар аударады. Осыған байланысты авторлар сотталғандарды шартты түрде мерзімінен бұрын босату мәселесін шешу үшін нақты өлшемшарттарды қолданатын кейбір шет елдердің эмпирикалық тәжірибесін келтіреді. Бұл елдерді таңдаудың ерекшелігі: адам құқықтарының сақталуын қамтамасыз ететін негіздерді қолданудың ұзақ тәжірибесінің болуы. Осы елдердің тәжірибесі негізінде авторлар Қазақстанға

* хат-хабарларға арналған автор. E-mail: abikosha_07@mail.ru.

¹ Қазақстан Республикасы Президентінің 2023 жылғы 8 желтоқсандағы № 409 Жарлығы «Адам құқықтары мен заң үстемдігі саласындағы іс-қимыл жоспары туралы» // URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/U2300000409> (жүгінген күні: 25.03.2024).

қатысты осындай өлшемшарттарды анықтауға тырысты. Сонымен қатар, зерттелетін істер бойынша шығарылған шешімдер сот билігінің беделіне әсер етеді. Судья істің мән-жайларын, материалдарын жеке-жеке қарайды және заң мен ішкі сенім негізінде шешім шығарады. Сондықтан авторлар алқалық іс жүргізу мәселесін көтереді. Бір қызығы, халықаралық қоғамдастықта мұндай тәжірибе бар, сондықтан мақалада авторлар мұндай шешімді қабылдаудың маңыздылығы туралы қорытынды жасайды. Мұнда бір судья емес, бірнеше адам материалдарды зерттейді және шешімге жауап береді.

Түйінді сөздер: шартты түрде мерзімінен бұрын босату, сотталғандар, өлшемшарттар, алқабилер соты, ұлттық заңнама, шетелдік тәжірибе.

Кіріспе

Сотталған адамдардың құқықтары мен мүдделерін қамтамасыз ету, жазаны өтеу процесін реттеу тетігін жетілдіру үшін Қазақстан Республикасының 2030 жылға дейінгі құқықтық саясат Тұжырымдамасының² 4.12-тармағы қылмыстық-атқару заңнамасын дамыту қажеттілігін айқындайды. Президенттің «Жаңа Қазақстан: жаңару және жаңғырту жолы» атты Қазақстан халқына жолдауында³ алқабилер сотының қатысуы мүмкін істер тізімін ұлғайтуға қатысты тапсырма айқындалады. Адам құқықтары жөніндегі омбудсмен алқабилер сотына шартты түрде мерзімінен бұрын босату туралы істерді қарау туралы мәселені енгізуді ұсынды. Президенттің Жарлығымен 2023 жылы шартты түрде мерзімінен бұрын босату туралы өтінішхаттар бойынша істерге қатысты алқабилерді тарта отырып, сотты қарау жөніндегі пилоттық жоба туралы заң жобасын дайындау жөніндегі іс-қимыл жоспары⁴ бекітілді.

Р.К. Сарпековтың айтуынша, алқабилер соты сот төрелігін жүзеге

асыруға қатысатын субъектілердің құрамына кіреді [1]. Сотталған адамдарды шартты түрде мерзімінен бұрын босату жөніндегі істерді қарауға қатысты мәселе ғалымдар мен кәсіби заңгерлер арасында бұрыннан талқыланып келеді. Н.Н. Клен бойынша мұндай ұсыныс қоғамдағы демократиялық өзгерістердің дәрежесі болып табылады. Бұл пікірді В.В. Ключевский қолдайды, ол бойынша өтініштерді жеке қарауда сыбайлас жемқорлық белгісі бар. Бұл идеяның қарсыластарының қатарында Л.К. Айвар: бұл идеяны әр нақты іс бойынша жүзеге асырудың материалдық шығындары туралы айтады. Бұл ретте ол жұртшылықты тарту арқылы алқалы қарау идеясын қолдайды. Шартты түрде босату туралы істерді қарауды жүктеу идеясын жүзеге асырудың техникалық күрделілігіне И.Л. Трунов назар аударады. Біздің ойымызша, Л.В. Никитинскийдің пікірі дәлірек болады. Ол бойынша алқабилер сотын тарту арқылы судьялар тарапынан түрлі айла-шарғы жасаудан, оларға қысым жасау мүмкіндігінен аулақ болуға болады⁵.

² Қазақстан Республикасы Президентінің 2021 жылғы 15 қазандағы № 674 Жарлығы. Қазақстан Республикасының құқықтық саясатының 2030 жылға дейінгі тұжырымдамасын бекіту туралы // URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/U2100000674> (жүгінген күні: 25.03.2024).

³ Мемлекет басшысы Қ. Тоқаевтың 2022 жылғы 16 наурыздағы Қазақстан халқына Жолдауы. «Жаңа Қазақстан: жаңару және жаңғырту жолы» // URL: https://adilet.zan.kz/kaz/docs/K22002022_1 (жүгінген күні: 25.03.2024).

⁴ Қазақстан Республикасы Президентінің 2023 жылғы 16 қыркүйектегі № 353 Жарлығы. Мемлекет басшысының 2023 жылғы 1 қыркүйектегі «Әділетті Қазақстанның экономикалық бағдары» атты Қазақстан халқына Жолдауын іске асыру жөніндегі шаралар туралы // URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/U2300000353> (жүгінген күні: 25.03.2024).

⁵ ФСИН предлагает, чтобы вопросы об УДО решал суд присяжных // URL: https://trunov.info/press-centr/news_smi/13105/?ysclid=lxj2favwhj417423620 (дата обращения: 25.03.2024).

Шартты түрде мерзімінен бұрын босату сотталғандарға сот тағайындаған қылмыстық жазаны өтеу кезінде олардың заңды мінез-құлқын сақтауға түрткі болады. Бұл бас бостандығынан айыру сияқты шараға қатысты қолайлы. Осы институт арқылы сотталғанды түзеу мекемесінің әкімшілігі тарапынан заңғы сәйкес іс-әрекеттер мен талаптарды сақтау сұрауға алуға оң жағынан қарауға, нормативтік ережелерді сақтауға ынталандыру жүзеге асырылады [2, с. 224]. Бұл институт бас бостандығынан айыру түріндегі жазасын өтеп жатқан адамдарды ұстауға қатысты мемлекеттік бюджет қаражатын үнемдеуге мүмкіндік береді. Бұл сондай-ақ тәрбие функциясын іске асыра отырып, уәкілетті органдар сотталғандарға осы мекемелерде болу процесінде талаптарға сәйкес болған кезде сот үкімінде белгіленгеннен қоғамдық өмірге, отбасына және туыстарына ертерек оралу мүмкіндігі туралы білім беретін қылмыстық-атқару мекемелерінің бүкіл жүйесіне жүктемені азайтуға көмектеседі. Бұл ретте сотталғандардың өздері жасалған іс-әрекеттің заңсыздығын түсінеді және мекеме әкімшілігі оны жазасын өтеуден мерзімінен бұрын босату мүмкіндігі туралы ұсыныс жасай алады.

Бұл ретте сот органы мен мемлекеттік биліктің беделі зерттелетін институтты дұрыс қолданбау себебінен бұзылуы мүмкін [3, с. 804]. Аса ауыр және ауыр қылмыстар үшін түзеу мекемелерінде жазасын өтеп жатқан адамдарға қатысты бұл жасалған заңсыз әрекеттің маңыздылығы мен жазасыздық сезімдеріне әкелуі мүмкін. Бұл жаза мақсаттарына жетуге кедергі болып табылады. Мұндай зардаптар аса ауыр және ауыр қылмыстар үшін сотталған адамды кездейсоқ тәртіп-

пен шартты түрде мерзімінен бұрын босату кезінде мүмкін болады және жалпы қоғамға әсер етуі мүмкін. Шартты түрде мерзімінен бұрын босату институтын қолданудың орындылығын тек ғалымдар ғана емес, сонымен қатар осы саладағы тәжірибелік заңгерлер де зерттейді. Атап айтқанда, шартты түрде мерзімінен бұрын босатуды қолдану мәселесін қарау кезінде әрбір сотталған адамға жеке көзқарас туралы пікір басым. Әрбір нақты өтініште зерттелетін институтты қолдану негіздерін егжей-тегжейлі зерттеу маңызды болады. Осыған байланысты шешім қабылдау бойынша мұндай іс-әрекеттерді қоғамдық қатынастардың түрлі салаларындағы адамдардың тәжірибесі негізінде алқалы түрде жүзеге асыру қажет деп санаймыз. Бұл кәсіби заңгерлердің, қоғам қайраткерлерінің, бұқаралық ақпарат құралдары өкілдерінің және т.б. пікіріне негізделген шешім қабылдауға көмектеседі.

Материалдар мен әдістер

Шартты түрде мерзімінен бұрын босату институтын қолдану туралы мәселені зерттеу барысында отандық және шетелдік ғалымдардың, кәсіби заңгерлердің жұмыстары, статистикалық материалдар, сондай-ақ қылмыстық іс жүргізу, қылмыстық-атқару заңнамасы саласындағы қолданыстағы ұлттық заңнама және кейбір шет мемлекеттердің заңнамалық тәжірибесі зерделенді. Бұл ретте салыстырмалы құқықтану әдісі, логикалық, эмпирикалық және жалпы ғылыми әдіс сияқты ғылыми зерттеу әдістері қолданылды.

Талқылау

Белгілі бір істің мән-жайын ашық және бірлесіп зерттеу және

талқылау адамдардың сот билігіне деген сенімін арттыруы мүмкін. Сонымен қатар, сотталған адамды босату институтын шартты түрде мерзімінен бұрын қолдану туралы шешім қабылдау үш міндеттің тоғысында: әділдік пен заңдылықты қамтамасыз ету, жазасын өтеп жатқан адамдардың құқықтарын сақтау және адамдардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету. Жазаны тағайындау тек сот үкімімен жүзеге асырылады, оны іске асыру қылмыстық-атқару жүйесі органдарының құзыретінде болады. Сондықтан қазіргі уақытта бұл субъектілер белгіленген жаза мерзімін өтеуден шартты түрде мерзімінен бұрын босату туралы мәселені шешуге қатысады.

Белгілі бір істің мән-жайын ашық және бірлесіп зерттеу және талқылау адамдардың сот билігіне деген сенімін арттыруы мүмкін. Сонымен қатар, сотталған адамды босату институтын шартты түрде мерзімінен бұрын қолдану туралы шешім қабылдау үш міндеттің тоғысында: әділдік пен заңдылықты қамтамасыз ету, жазасын өтеп жатқан адамдардың құқықтарын сақтау және адамдардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету. Жазаны тағайындау тек сот үкімімен жүзеге асырылады, оны іске асыру қылмыстық-атқару жүйесі органдарының құзыретінде болады. Сондықтан қазіргі уақытта бұл субъектілер белгіленген жаза мерзімін өтеуден шартты түрде мерзімінен бұрын босату туралы мәселені шешуге қатысады.

Бұдан басқа, сотталған адам-

ның тағайындалған жазасын толық көлемде өтеу қажеттілігінің жоқтығы туралы негіз айқындалады. Қазақстан Республикасы Қылмыстық-атқару кодексінің⁶ 169-бабының 8-тармағы осы адам шартты түрде мерзімінен бұрын босатылған кезде оның міндеттерін белгілейді. Зерттелетін институтты қолданудың ресми негіздері сотталған адам жасаған қылмыс санатына байланысты және барлық белгіленген мерзімнен алты ай өтеу міндетті болып табылады.

Ұлттық заңнамада қарастырылып отырған институтты жүзеге асыруда қолдану немесе қанағаттандырмау үшін қажет өлшемшарттар. Атап айтқанда, бұл Қазақстан Республикасының Қылмыстық-атқару кодексіне, «Жазаны өтеуден шартты түрде мерзімінен бұрын босатудың, жазаның өтелмеген бөлігін жазаның неғұрлым жеңіл түріне ауыстырудың және тағайындалған жаза мерзімін қысқартудың сот практикасы туралы» Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының нормативтік қаулысына⁷ қатысты. Қылмыстық кодекстің⁸ 72-бабында белгіленген және жоғарыда көрсетілген негіздемелерде сотталған адамды сот тағайындаған мерзімді толық көлемде өтеуге мұқтаж емес деп тануға қатысты нақты өлшемшарттар, талаптар жоқ. Мұндай бұлыңғырлық қылмыстық құқық қағидаттарында шартты түрде мерзімінен бұрын босату туралы өтінішті қарау кезінде негізделуі тиіс сот шешіміне әсер етуі мүмкін.

Д.В. Долгополовтың пікірінше, сотталған адамды тағайындалған

⁶ Қазақстан Республикасының Кодексі 2014 жылғы 5 шілдедегі № 254-V ҚРЗ. Қазақстан Республикасының Қылмыстық-атқару кодексі // URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/K1400000234> (жүгінген күні: 28.03.2024).

⁷ Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2015 жылғы 2 қазандағы № 6 нормативтік қаулысы. Жазаны өтеуден шартты түрде мерзімінен бұрын босатудың, жазаның өтелмеген бөлігін жазаның неғұрлым жеңіл түріне ауыстырудың және тағайындалған жаза мерзімін қысқартудың сот практикасы туралы // URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/P150000006S> (жүгінген күні 28.03.2024).

⁸ Қазақстан Республикасының Кодексі 2014 жылғы 3 шілдедегі № 226-V ҚРЗ. Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексі // URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/K1400000226> (жүгінген күні: 28.03.2024).

жаза мерзімін толық өтеуді қажет етпейтін адам деп танудың нақты өлшемшарттарын белгілеудегі белгісіздік заңнама нормаларын қолдану процесінде даулы сәттерді және нәтижесінде әртүрлі құқық қолдану сот тәжірибесін тудырады [4, с. 21]. Сотталғандардың жазасын толық көлемде өтеу қажеттілігінің жоқтығы туралы тұжырымдау субъективті бағалау болып табылады. Ол сотталған адамдарға, олардың өміріне қатысты салдары бар мәселелерді шешу кезінде әсер етеді. Бұл жағдайда кейбір елдердің заңнамалық тәжірибесін қарастыруға болады. Атап айтқанда, Канаданың 1992 жылғы «Түзеу мекемелері және шартты жаза туралы» Заңы шартты түрде мерзімінен бұрын босатуды қолдану үшін мынадай өлшемшарттарды белгілейді: жасалған іс-әрекеттің сипаты мен ауырлығы, сотталған адамның жауапкершілік деңгейі, тергеу әрекеттерін жүзеге асыру кезіндегі және сот ісін жүргізу кезіндегі оның мінез-құлқы, сотталған адамның жасалған іс-әрекетке қатынасы, оның жәбірленуші тараппен қарым-қатынасы, сотталған адамның түзеу мекемесінде болған кезіндегі мінез-құлқы, оның мақсаты мен болашаққа деген перспективасы, сондай-ақ оған қылмыстық жаза тағайындаған судьяның негіздемелері мен ұсыныстары⁹. Австрияның 1974 жылғы Қылмыстық Кодексі бойынша шартты түрде мерзімінен бұрын босатуды қолдану туралы шешім шығарудың өлшемшарттары ретінде сотталған адамның алдыңғы өмірі, жеке басы, жоспарлары, оның түзеу мекемесіндегі мінез-құлқы, сондай-

ақ басқа адамдар тарапынан заңсыз әрекеттерді жүзеге асырудың алдын алу үшін жазаның қалған бөлігін өтеу үшін негіздердің болуы болып табылады¹⁰. Германияның қылмыстық заңнамасы бойынша зерттелетін институтты қолдану туралы мәселені шешу кезінде сотталған адамның бұрынғы өміріне, жеке басына, жазасын өтеу кезінде оның түзеу мекемесіндегі мінез-құлқына, қылмыстық жазаланатын іс-әрекет жасалған мән-жайларға, қайталану кезінде бұзушылық қаупіне ұшырауы мүмкін игіліктің маңыздылығы мен маңыздылығына, оның азаматтық өмірге оралуы және шартты түрде мерзімінен бұрын босатуды қолдану кезіндегі ықтимал салдарына ерекше назар аудару қажет [5, с. 116]. Шартты түрде мерзімінен бұрын босатуды қанағаттандырудан бас тартудың негіздерінің бірі сотталған адамның тәркілеу мәніне жататын заттардың орналасқан жері туралы жалған немесе дұрыс емес ақпарат беруі болып табылады.

Елдердің тәжірибесін зерделей отырып, сот босатуға қатысты материалдарды қарастыру барысында сотталған адамның жасалған қылмысқа, оның салдарына қатынасын; оның заңсыз әрекеттерден келтірілген зиянды өтеу жөніндегі әрекеттерін; сотталғанның еңбек және оқу қызметіне қатынасын және жазасын өтеу мерзіміндегі оның мінез-құлқын, оның ішінде қолданылған жазалау және көтермелеу негізінде; түзеу мекемесінің шартты түрде мерзімінен бұрын босатуды қолдану мүмкіндігі туралы пікірін анықтауға бағытталған.

Алты ай ішінде сотталған тара-

⁹ The Corrections and Conditional Release Act // URL: <https://www.canlii.org/en/ca/laws/stat/sc-1992-c-20/latest/sc-1992-c-20.html> (date of reference: 08.04.2024).

¹⁰ Criminal Code // URL: <https://legislationline.org/sites/default/files/2023-10/Criminal-Code-Austria.pdf> (date of reference: 08.04.2024).

пынан қандай да бір бұзушылықтар болмаған кезде жазаларға қатысты Қазақстан Республикасы Қылмыстық-атқару кодексінің 132-бабының 10-тармағына сәйкес бұрын болған жазалар өтелген болып есептеледі. Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының жоғарыда көрсетілген нормативтік қаулысының 9-тармағы шартты түрде мерзімінен бұрын босату туралы істерді қарау кезінде алынып тасталған және өтелген жазаларды есепке алуға болмайтынын белгілейді. Іс жүзінде түзеу мекемесінің тәртібін тұрақты сақтамау және олар бойынша жазалардың болуы мүмкін. Содан кейін, алты ай ішінде бұзушылық болмаған жағдайда, бұрынғы жазалар алынып тасталады, ал одан әрі көтермелеу алынған кезде осы сотталған адамға оң сипаттама беріледі. Сотталған шартты түрде мерзімінен бұрын босату туралы өтінішхат үшін осы формуланы пайдалана алады. Әрине, бұл жағдайда түзету мәселесі артық. Сотталған адамның жаза мерзімін одан әрі өтеу қажеттілігінің болмауына қатысты барлық материалдарға объективті және толық бағалау жүргізу, соттар жеткілікті түрде жүктелген кезде, әрбір іс бойынша қиын.

Сотталған адамға шартты түрде мерзімінен бұрын босатуды қолдану туралы материалдарды қарау сот органының құқығы болып табылады, оның құзыретінде ғана болады. Бұл қараудың мерзімі - бір ай ішінде. Бұл ретте сот процесіне дайындық кезінде сот материалдарды қарайды, өтініш берушінің жеке істерін талап етеді. Бұл жағдайда сот өтінішхат бойынша шешім шығарған кезде жәбірленуші тараптың пікірін ескеретін ереже ерекше болып

табылады. Бұл ретте қылмыстық іс жүргізу заңнамасының ережелеріне сәйкес жәбірленушінің болмауы өтінішхатты қарау процесіне әсер етпейді. Материалдар мен ақпарат жеткіліксіз болған жағдайда, талқылауға дайындық кезінде олар пысықтау үшін қайтарылады. Ол шартты түрде мерзімінен бұрын босатуды қолдануға қатысты өтінішхатты қанағаттандыру үшін негіздердің жоқтығын анықтаған кезде сот бас тарту туралы шешім шығарады. Өтініштерден бас таратылатын негіздер зерттелетін институтты қолдануға болатын негіздерге дәл қарама-қайшы болып табылады: қылмыс жасау нәтижесінде келтірілген зиянды өтеу жөніндегі әрекеттердің болмауы; сотталған адамның түзеу мекемесінде белгіленген тәртіпке теріс көзқарасы; жазаны нақты өтеу мерзімі ішінде мекеменің тәртіп бұзушылықтарының болуы.

Сотталғандарға жеке көзқарас өтініштерді қарауда жасалған іс-әрекетке деген көзқарасты түзету және өзгерту туралы куәландыратын материалдарды жан-жақты талдауда көрінеді. Атап айтқанда, жазалар мен көтермелеулерді алу жөніндегі материалдар, олардың саны мен сипаты негізінде айқындалатын мінез-құлыққа қатысты; түзеу мекемесінде еңбек міндеттерін орындау бойынша сотталушының жүзеге асырған залалының және берешекті жою жөніндегі өзге де іс-қимылдардың негізінде қаралатын залалды өтеу және т.б. Мысалы, ұқсас негіздер болған кезде әртүрлі сот шешімі шығарылады: негіздеме алынған көтермелеулердің, өндіріп алулардың, зиянды өтеуге жіберілетін сомалардың және т.б. жүйелілігі, саны мен мазмұны болып табылады. Бұл бөлімдегі

проблемалық аспект сотта түзеу мекемесі белгілеген көтермелеулердің, жазалардың заңдылығын қарау мүмкіндігінің болмауы болып табылады. Осы мекемелердің сотталған адамның мінез-құлқының объективті көрінісі үшін сотқа көтермелеулерді, жазаларды қолдандудың дәлелдерін ұсыну міндетін заңнамалық айқындау қажет. Куәгерлердің айғақтары, фото, аудио, бейнематериалдар сотталған адамға әсер етудің қолданылған әдістерінің заңдылығын негіздей алады. Қазіргі уақытта бұл мәселе түзеу мекемесінің әкімшілігінің қарауында.

Судьялардың өздері зорлық-зомбылық қылмыстары үшін сотталған адамдарға қатысты материалдарды «таңдаулы» талдау мүмкіндігін мойындайды [6]. Сот шығарылған шешімдер үшін жеке жауап береді. Бұл ретте сот болашақта қылмыс жасауы мүмкін адамдарға қатысты шартты түрде мерзімінен бұрын босатуды қолдана алады деген қауіп қалады.

Сот шешімін тағайындау заңнаманың ережелері, оның ішкі сенімдері негізінде жүзеге асырылады. Соттың шығарылған шешімдеріне апелляциялық тәртіппен шағым жасалуы мүмкін, онда қабылданған шешім түпкілікті болып табылады.

Қаралып отырған институтты қолдану бойынша сот органдарының тәжірибесін қарастыра отырып, сотталған адамның немесе оның өкілінің шартты түрде мер-

зімінен бұрын босату туралы өтінішхаттарды соттардың қанағаттандырмауының бұлыңғырлығы мен негізсіздігін анықтауға болады. Шартты түрде мерзімінен бұрын босатуды қолданудан бас тартудың негіздемесі әртүрлі болуы мүмкін, оның ішінде «ішкі сенімдер» негізінде. Бұл түсіндіру мазмұны бойынша түсініксіз, заңнамада анықтамасы мен сипаттамасы жоқ. Және бұл - шартты түрде мерзімінен бұрын босатуды қолдану үшін ұлттық заңнамада белгіленген шарттардың сақталуын куәландыратын материалдар болған кезде. Осы фактінің нәтижесі шартты түрде мерзімінен бұрын босатылғандар санының жыл сайын азаюы болып табылады. 1-кестеге сәйкес соттар қанағаттандырған өтініштер саны басым. Мәселен, 2023 жылы 12 мың өтінішхат келіп түсті, олар бойынша 10 мың (83%) қаралды: оның ішінде 6200 (62%) қанағаттандырылды және 3800 (38%) қанағаттандырудан бас тартылды. 2024 жылдың бірінші тоқсанында өтінішхаттар бойынша 3450 материал келіп түсті, олар бойынша 2000 (58%) қаралды, оның ішінде тиісінше 1115 (56%) және 885 (44%). Бұл ретте пайыздық арақатынаста 2023 және 2024 жылдардағы кезеңдерді салыстыра отырып, шартты түрде мерзімінен бұрын босатуды қолданудан бас тартудың айтарлықтай өсуі байқалады: 2023 жылы-3800 (38%), 2024 жылдың бірінші тоқсанында – 885 (44%).

1 кесте. Сот қанағаттандырған немесе қанағаттандырудан бас тартқан шартты түрде мерзімінен бұрын босатуды қолдану туралы өтінішхаттардың саны.

№	Атауы	2023 ж.	%	2024 жылдың бірінші тоқсаны	%
1.	Түскен өтінішхаттардың жалпы саны	12 000		3 450	

1.1.	Қарастырылды	10 000	83	2000	58
1.2.	Қанағаттандырылған өтінішхаттар саны	6200	62	1115	56
1.3.	Қанағаттандырудан бас тарту саны	3800	38	885	44
1.4.	Апелляциялық өтінішхаттар бойынша қайта қаралғандар саны	2000		617 соттың қаулылары	
2.1.	оның ішінде бірінші сатыдағы соттың қаулылары жойылды	151	6,9	11	1,8
2.2.	өзгеріссіз қалды	1210	60,5	414	67,1

Статистикалық ақпаратты соңғы үш жылда Жамбыл облысының мысалында қарауға болады: шартты түрде мерзімінен бұрын босату туралы өтініштердің барлығы 2021 жылы 1184, 2022 жылы - 1282, 2023 жылы - 1585 құрады; оның ішінде қанағаттандырылған өтініштердің саны 2021 жылы 62 % (728), 32 % (409) 2022 жылы және 2023 жылы 20 % (312) құрады [7]. Бұл жағдайда қанағаттандырылған өтініштердің үш есе айқын төмендеуі байқалады. Бұл жағдай сотталғандарға теріс әсер етеді, олардың психологиялық жағдайын нашарлатады.

Соттардың материалдарын зерттей отырып, істердің ұқсас жағдайлары бойынша сот тәжірибесінің біркелкілігіне назар аудару қажет. Атап айтқанда, Тараз қаласының № 2 сотына сотталған Н.-ға қатысты өтінішхат жолданды, қылмыс жасауына байланысты оның залалын өтеу, бес көтермелеу және мінез-құлықтың бірінші оң дәрежесін алу туралы куәландыратын материалдар ұсынылды. Оған жасалған іс-әрекеттің ауырлығына және әлеуметтік әділеттілікке қол жеткізу бөлігінде

түзетілмеуіне байланысты қанағаттанудан бас тартылды. Сол сотта тағы бір судьяның сотталған К.-ның өтінішхаты қаралды. Оның мінез-құлқының екінші оң дәрежесі, үш көтермелеуі болды, келтірілген зиян өтелді. Сотталған Н.-дан айырмашылығы: бір жазасы болды, бірақ өтелді. Бұл ретте оның өтініші қанағаттандырылды. Мұнда судьялардың бабы, сипаттамалары, материалдары бойынша ұқсас істер бойынша әртүрлі шешімдерін байқаймыз.

Сотталған М.-ға қатысты сот өтінішхатта қанағаттандырудан төрт рет бас тартты. Сотталған адамның өтеу мерзімі ішінде үшінші оң дәрежесі, 26 көтермелеу болғандығы туралы материалдар ұсынылды. Бұл ретте оларға қылмыспен келтірілген зиян толық көлемде өтелмеген. Сот оған салынған және өтелген барлық жазаларды қарастырды, бұл жоғарыда айтылғандай, ескерілмеуі керек. Судьяның ішкі сенімі бойынша, бұл фактілер сотталушының жасалған қылмыстың барлық дәрежесін түсінбегенін көрсетеді.

Апелляциялық сатыға өтінішхаттар саны да қанағаттанудың

төмендегенін көрсетеді: 2021 жылы - 393, 2022 жылы – 686, 2023 жылы - 312; оның ішінде қанағаттандырылған өтініштер саны 2021 жылы - 17 % (66), 2022 жылы - 9,5 % (65) және 2023 жылы - 11 % (113) құрады. Атап айтқанда, бірінші сатыдағы сотта жоғарыда қолданылған өтінішхатты қанағаттандырудан бас тарту негізі апелляциялық сатыдағы қаулыда да жазылған. Сотталған Г.-ға қатысты осындай шешім шығарылды, ал сотталған Е.-нің өтінішхаты қанағаттандырылды және бұл оларға бірдей бап бойынша бір үкім бойынша жаза тағайындалғанына қарамастан. Сотталған Г.-ға қатысты бас тартудың негізі ұсынылған материалдар жазасын өтеу кезінде сотталғандар үшін әдеттегі норма болып табылады және оның түзелгенін дәлелдемейді. Іс жүзінде шартты түрде мерзімінен бұрын босатуды қолдану туралы қолданыстағы ережелерді іске асыру оны ұсынбауға, сыбайлас жемқорлық әрекеттерін жүзеге асыруға мүмкіндік береді.

Нәтижелер

Біздің ойымызша, комиссияны қалыптастыру шартты түрде мерзімінен бұрын босату туралы істерді субъективті қарау және қанағаттандырылмаған өтініштердің аз саны мәселесінің шешімі бола алады. Сотталған адамға шартты түрде мерзімінен бұрын босатуды қолдану туралы алқалы шешім неғұрлым объективті болуы мүмкін: әсіресе материалдардың түпнұсқалығы, оң сипаттамалардың нақтылығы мен дұрыстығы, сондай-ақ жаза қолданудың дұрыстығы, адамның қоғамдық өмірге дайындығын бағалау, жасалған заңсыз әрекетке деген көзқарасын

өзгерту, оны еңбек қызметімен айналысу арқылы түзету және т.б., қазіргі уақытта бір адамның, атап айтқанда мемлекеттік айыптаушының қарауында.

Шартты түрде мерзімінен бұрын босату мәселесін алқалы түрде қарау кейбір шет елдерге тән. Ол үшін тәуелсіз болып табылатын және шартты түрде мерзімінен бұрын босатуды беру немесе бас тарту мәселелерін қарайтын, осындай сотталғандарды пробациялық бақылауды іске асыратын орган құрылды. Мұндай органдардың құрылуына Канададағы шартты түрде босату жөніндегі ұлттық кеңес, Ұлыбританиядағы кеңес, АҚШ-тағы комиссия мысал бола алады. Жоғарыда қарастырылған критерийлер бойынша жиналған материалдарды осы орган алты және одан да көп ай бойы зерттейді. Бұл ретте сотталғанның өзі, сондай-ақ әңгімелесу, өтінішхат берушіден туындауы мүмкін қауіптілік дәрежесін куәландыратын айғақтар алу үшін өзге де адамдар шақырылады. Шартты түрде мерзімінен бұрын босатуды ұсыну жөніндегі функциядан басқа, мұндай орган сотталған адамның мінез-құлқын бақылауды жүзеге асырады, шартты түрде мерзімінен бұрын босатуды жоя алады, шартты түрде мерзімінен бұрын болу режимінің бұзылуына ден қояды, сондай-ақ халыққа қауіп төндірмейтін адамдарға қатысты бақылауды жояды.

Жаңа Зеландияда «Risk of re-Conviction times Risk of re-Imprisonment» (RoC*RoI) бағдарламасы қолданылады. Оған сәйкес уәкілетті мемлекеттік органдар деректерге сүйене отырып, қылмыстардың қайталану қаупін, қылмыстық қатынастардың нашарлауын және жеке адамның мінез-

құлқын зерттейді. Шығыс ақпарат ретінде жас, оның ішінде қылмыс жасалған кездегі жас; жынысы; кәсібі; білім деңгейі; қызмет түрі; еңбек қызметін жүзеге асырудағы тұрақтылық; жаман әдеттер; жасалған қылмыстардың, оның ішінде бас бостандығынан айыру түріндегі жаза тағайындау жөніндегі үкімдердің саны; сотталған адамның түзеу мекемелерінде болуының жалпы уақыты енгізіледі. Заңсыз әрекетті жасау мүмкіндігін анықтайтын пайыздық мөлшерлеме қаралып отырған адамның (RoC) қайталама көріну қаупін оны түзеу мекемесіне (RoI) қамауға алу тәуекеліне көбейту арқылы белгіленеді. Осы көрсеткішпен шартты түрде мерзімінен бұрын босатуды беру туралы қорытынды кейіннен шешу үшін шартты түрде мерзімінен бұрын босату жөніндегі Кеңестің қарауына шығарылады [8]. Қазақстандық заңнамаға енгізу және шартты түрде мерзімінен бұрын босатуды ұсынуға осындай жан-жақты алқалы тәсілді қолдану сот органдарының ресурстарын үнемдеуге мүмкіндік береді, сондай-ақ сапалы шешім шығару үшін әрбір нақты іс бойынша мән-жайларды объективті бағалауға мүмкіндік береді.

Қорытынды

Шартты түрде мерзімінен бұрын босату туралы өтінішхаттарды қарау және шешім қабылдау процесін жетілдіру қоғамның сот билігіне деген сенімін арттыру үшін қажетті аспект болып табылады.

Соттардың тәжірибесіне және шет мемлекеттердің тәжірибесіне сүйене отырып, шартты түрде мерзімінен бұрын босату туралы өтініштерді қарау кезінде келесі өлшемдерді ұсынамыз:

- сотталған адамның ішкі тәртіп

талаптарын сақтауы;

- түзеу мекемесінің тәрбие және қоғамдық іс-шараларына қатысу;

- оқуға деген көзқарас;

- жақын адамдармен туыстық қатынастарды сақтау;

- түзеу мекемесі әкімшілігінің тапсырмаларын орындау;

- тағайындалған мерзімді нақты өтеу уақытындағы түзеу мекемесі әкімшілігінің оң және теріс сипаттамаларының саны мен түпнұсқалығы;

- қылмыспен келтірілген залал бойынша талаптарды жәбірленуші тарапқа толық көлемде қанағаттандыру.

Зерттелетін мәселе бойынша сотталғандардың өтініштерін қарау процесіне халықтың әртүрлі топтарынан адамдарды тарту әрбір нақты іс бойынша мән-жайларды кеңірек және тереңірек зерделеуге мүмкіндік береді. Сонымен қатар, бұл ашықтықтың күшеюіне және сот органдарының қызметіндегі әділеттілік қағидатының күшеюіне әкеледі. Сондықтан, осы мақсаттарды іске асыру үшін жаңа заңнамалық актілерді әзірлеу және қабылдау ғана емес, сонымен қатар жаңа тәсілдер мен жолдар қажет. Шартты түрде мерзімінен бұрын босатуды қамтамасыз етудің көптеген резонанстық мысалдарының болуына және оның қоғам үшін салдарына байланысты оның пікірі мен әділеттілік мүдделерін ескеру қажет. Әрбір іс бойынша іс бойынша ілеспе мән-жайлардың болуы, халық үшін тәуекел және сотталған адам үшін оның құқықтары мен мүдделерін қамтамасыз ету бөлігінде ықтимал оң жақтары негізінде шешім шығарылуға тиіс. Алқалы қарау, халықтың әртүрлі топтары өкілдерінің қатысуы сот билігін іске

асырудың әділ жүйесіне негіз бола алады. Шартты түрде мерзімінен бұрын босату туралы әділ шешім қабылдау мәселесі кәсіби заңгерлердің де, бүкіл қоғамның да күшжігерін қажет ететін кешенді міндет

болып табылады. Осы процеске қатысқан барлық қоғамдық қатынастар субъектілерінің өзара байланысы арқылы біздің мемлекетімізде тиімді және әділ сот механизмін қалыптастыруға болады.

Әдебиеттің тізімі:

1. Сарпеков Р.К. Отдельные гарантии обеспечения независимости судьи, присяжных заседателей и повышения эффективности судебной деятельности // Вестник Института законодательства и правовой информации РК. 2023. № 1 (72). С. 108-121.
2. Геворкян М.Р. Условно-досрочное освобождение от наказания // Аллея науки. 2018. Т.8. № 5(21). С. 222-225.
3. Красинская Е.С. Основные направления совершенствования законодательства об условно-досрочном освобождении от отбывания наказания// Аллея науки. 2018. Т.3. № 10(26). С. 803-808.
4. Долгополов Д. Практика применения судами условно-досрочного освобождения от отбывания наказания // Уголовное право. 2010. № 4. С. 20-23.
5. Головненков П.В. Уголовное уложение Федеративной Республики Германия. Потсдам: Universitätsverlag Potsdam, 2021. 494 с.
6. Азаров С. Одинаковых ситуаций не бывает («Время», 2022). Режим доступа: <https://www.sud.gov.kz/rus/massmedia/odinakovyyh-situaciy-ne-byvaet-sazarov-vremya-22022022-g> (дата обращения: 14.04.2024).
7. Халидов Д. Жамбыльские особенности судебной практики по делам об УДО и ЗМН. Режим доступа: <https://bureau.kz/novosti/zhambylskie-osobennost/?ysclid=lxq1p5y5ax553047109> (дата обращения: 17.04.2024).
8. Михайлова Е.В. Опыт реализации института условно-досрочного освобождения от отбывания наказания в зарубежных странах // Криминологический журнал. 2022. № 1. С. 41-45.

© А.А. Бекбауова¹, Т.К. Акимжанов², 2025

^{1,2} «Туран» университет, Алматы, Казахстан
(e-mail: ¹abikosha_07@mail.ru; ²akimzhanovtk@mail.ru)

К ВОПРОСУ О КОЛЛЕГИАЛЬНОМ РАССМОТРЕНИИ ДЕЛ О ПРИМЕНЕНИИ УСЛОВНО-ДОСРОЧНОГО ОСВОБОЖДЕНИЯ

Аннотация. Согласно 18 пункта Плана действий в области прав человека и верховенства закона на 2025 год поставлена задача по разработке пилотного проекта по передаче суду присяжных рассмотрение и дел по применению условно-досрочного освобождения. В данной статье сделана попытка целесообразности создания механизма предоставления осужденным освобождения в условно-досрочном порядке. Приведены мнения профессиональных юристов, которые на практике занимаются делами в отношении применения освобождения в условно-досрочном порядке. Они поддерживают данную идею либо считают ее затратной и неудобной. Для выяснения необходимости в реализации вышеуказанной задачи исследуются положения национального законодательства, правоприменительная деятельность судов в Казахстане по применению освобождения в условно-досрочном порядке. В статье приводятся статистические данные по количеству поступивших в суд на рассмотрение ходатайств осужденных, в том числе тех, что были удовлетворены за последние три года. Рассматриваются основания, по которым суд при-

нимает решение о предоставлении условно-досрочного освобождения. На примере материалов из судебной практики анализируется вопрос относительно оснований, по которому суд выносит постановление об удовлетворении ходатайства или отказе. Данные решения обращают внимание на проблему объективной оценки материалов на соответствие основаниям, по которым осужденный имеет право на условно-досрочное освобождение. В этой связи авторами приводится эмпирический опыт некоторых зарубежных стран, которые применяют конкретные критерии для решения вопроса по освобождению осужденных в условно-досрочном порядке. Особенность выбора данных стран в том, что у них длительная практика применения этих оснований, которая обеспечивает соблюдение прав человека. На основе опыта данных стран авторы сделали попытку определить такие критерии по отношению к Казахстану. Кроме того, вынесенные решения по изучаемым делам отражаются на авторитете судебной власти. Судья единолично рассматривает обстоятельства дела, материалы и на основе закона и внутренних убеждений выносит решение. Поэтому авторы поднимают вопрос о коллегиальном разбирательстве. Интересно, что такой опыт в международном сообществе имеется, поэтому в статье авторы приходят к выводу о важности принятия такого решения, где не один судья, а несколько человек изучают материалы и несут ответственность за вынесенное решение.

Ключевые слова: условно-досрочное освобождение, осужденные, критерии, суд присяжных, национальное законодательство, зарубежный опыт.

© A.A. Bekbauova¹, T.K. Akimzhanov², 2025

^{1,2}«Turan» University, Almaty, Kazakhstan
(E-mail: ¹abikosha_07@mail.ru; ²akimzhanovtk@mail.ru)

ON THE ISSUE OF COLLEGIAL CONSIDERATION OF CASES ON THE APPLICATION OF PAROLE

Abstract. According to paragraph 18 of the Action Plan in the field of human Rights and the Rule of Law for 2025, the task has been set to develop a pilot project for the transfer of jury trials and cases on the application of parole. This article attempts to explore the feasibility of creating a mechanism for granting parole to convicted persons. Professional lawyers who in practice deal with cases regarding the application of parole give their opinions. They support this idea or consider it costly and inconvenient. To clarify the need to implement the above task, the provisions of national legislation and the law enforcement activities of courts in Kazakhstan on the application of parole are being investigated. The article provides statistical data on the number of applications submitted to the court for consideration by convicts, including those that have been satisfied over the past three years. The grounds on which the court decides to grant parole are considered. Using the example of materials from judicial practice the court issues a decision on the satisfaction of the petition or refusal, analyzing the question is ed regarding the grounds. These decisions draw attention to the problem of an objective assessment of materials for compliance with the grounds on which the convicted person is entitled to parole. In this regard, the authors present the empirical experience of some foreign countries that apply specific criteria to resolve the issue of the release of convicts on parole. The peculiarity of the choice of these countries is that they have a long-term practice of applying these grounds, which ensures respect for human rights. Based on the experience of these countries, the authors made an attempt to define such criteria in relation to Kazakhstan. In addition, the decisions made on the cases under study reflect on the authority of the judiciary. The judge alone examines the circumstances of the case, the materials and makes a decision based on the law and internal beliefs. Therefore, the authors raise the issue of collegial proceedings. Interestingly, there is such an experience in the international community, so in the article the authors come to the conclusion about the importance of making such a decision, where

not one judge, but several people study the materials and are responsible for the decision.

Keywords: conditional early release, convicts, criteria, jury trial, national legislation, foreign experience.

References:

1. Sarpekov R.K. Otdel'nye garantii obespechenija nezavisimosti sud'i, prisjazhnyh zasedatelej i povyshenija jeffektivnosti sudebnoj dejatel'nosti // Vestnik Instituta zakonodatel'stva i pravovoj informacii RK. 2023. № 1 (72). S. 108-121.
2. Gevorkjan M.R. Uslovno-dosrochnoe osvobozhdenie ot nakazaniya // Alleja nauki. 2018. T.8. № 5(21). S. 222-225.
3. Krasinskaja E.S. Osnovnye napravlenija sovershenstvovaniya zakonodatel'stva ob uslovno-dosrochnom osvobozhdenii ot otbyvaniya nakazaniya // Alleja nauki. 2018. T.3. № 10(26). S. 803-808.
4. Dolgopolov D. Praktika primenenija sudami uslovno-dosrochnogo osvobozhdenija ot otbyvaniya nakazaniya // Ugolovnoe pravo. 2010. № 4. S. 20-23.
5. Golovnenkov P.V. Ugolovnoe ulozhenie Federativnoj Respubliki Germanija. Potsdam: Universitätsverlag Potsdam, 2021. 494 s.
6. Azarov S. Odinakovyh situacij ne byvaet («Vremja», 2022). Rezhim dostupa: <https://www.sud.gov.kz/rus/massmedia/odinakovyh-situacij-ne-byvaet-sazarov-vremya-22022022-g> (data obrashhenija: 14.04.2024).
7. Halidov D. Zhambyl'skie osobennosti sudebnoj praktiki po delam ob UDO i ZMN. Rezhim dostupa: <https://bureau.kz/novosti/zhambyl'skie-osobennost/?ysclid=lxq1p5y5ax553047109> (data obrashhenija: 17.04.2024).
8. Mihajlova E.V. Opyt realizacii instituta uslovno-dosrochnogo osvobozhdenija ot otbyvaniya nakazaniya v zarubezhnyh stranah // Kriminologicheskij zhurnal. 2022. № 1. S. 41-45.

Авторлар туралы мәліметтер:

Бекбауова Асель Айдархановна - хат-хабарларға арналған автор, заң ғылымдарының магистрі, «Туран» университетінің докторанты, Қ.Сәтбаев көшесі, 16а, 050046, Алматы, Қазақстан.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6338-7909>;

e-mail: abikosha_07@mail.ru.

Әкімжанов Талғат Құрманұлы - заң ғылымдарының докторы, «Туран» университетінің құқықтану және халықаралық құқық кафедрасының профессоры, Қ.Сәтбаев көшесі, 16а, 050046, Алматы, Қазақстан.

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-0402-7441>;

e-mail: akimzhanovtk@mail.ru.

Алғыс. Авторлар сарапшылық пікірі мен сындарлы көзқарасы үшін рецензенттерге алғыс білдіреді.

Дәйексөз келтіру үшін. Бекбауова А.А., Әкімжанов Т.Қ. Шартты түрде мерзімінен бұрын босатуды қолдану туралы істерді алқалы қарау туралы мәселеге // Қазақстан Республикасының Заңнама және құқықтық ақпарат институтының Жаршысы. Ғылыми-құқықтық журнал. 2025;80(4): DOI – https://doi.org/10.52026/2788-5291_2025_80_4_236.

Авторлардың қосқан үлесі:

Бекбауова А.А. - зерттеу әдістемесіне жауапты. Аннотация, кіріспе, қорытынды, нәтижелер мен талқылауға жауапты талқылауға, авторлар туралы мәліметтер, библиографиялық дереккөздерді өңдеді және талдады, әдебиет пен транслитерацияны ресімдеуге қатысты.

Әкімжанов Т.Қ. - кіріспе, қорытынды, талқылау, статистикалық деректерге талдау жүргізді. Мақаланың мәтінін қайта қарап, оны жариялау үшін соңғы нұсқасын бекітті.

Мүдделер қақтығысы туралы ақпарат. Авторлар мүдделер қақтығысының жоқтығын туралы мәлімдейді.

Қаржыландыру көзі. Авторлар зерттеу жүргізу кезінде қаржыландырудың жоқтығын туралы мәлімдейді.

Мақала редакцияға 24.06.2024 келіп түсті; рецензиялаудан 07.03.2025 кейін келіп түсті; басып шығаруға қабылданды: 23.12.2025.

Авторлар қолжазбаның соңғы нұсқасын оқып, мақұлдады.

Сведения об авторах:

Бекбауова Асель Айдархановна – автор для корреспонденции, магистр юридических наук, докторант университета «Туран», улица К.Сатпаева, 16а, 050046, Алматы, Казахстан.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6338-7909>;

e-mail: abikosha_07@mail.ru.

Акимжанов Талгат Курманович - доктор юридических наук, профессор кафедры юриспруденции и международного права университета «Туран», улица К.Сатпаева, 16а, 050046, Алматы, Казахстан.

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-0402-7441>;

e-mail: akimzhanovtk@mail.ru.

Благодарности. Авторы выражают благодарность рецензентам за экспертное мнение и конструктивный подход.

Для цитирования. Бекбауова А.А., Акимжанов Т.К. К вопросу о коллегиальном рассмотрении дел о применении условно-досрочного освобождения // Вестник Института законодательства и правовой информации Республики Казахстан. Научно-правовой журнал. 2025;80(4): DOI – [https:// doi.org/10.52026/2788-5291_2025_80_4_236](https://doi.org/10.52026/2788-5291_2025_80_4_236).

Вклад авторов:

Бекбауова А.А. - ответственная за методологию исследования. Ответственная за обсуждение аннотации, введения, заключения, результаты и сведения об авторах, редактировала и анализировала библиографические источники, участвовала в оформлении литературы и транслитерации.

Акимжанов Т.К. - проводил анализ вводных, заключительных, дискуссионных, статистических данных. Пересмотр текста статьи и утверждение окончательной версии для ее публикации.

Информация о конфликте интересов. Авторы заявляют об отсутствии конфликта интересов.

Источник финансирования. Авторы заявляют об отсутствии финансирования при проведении исследования.

Статья поступила в редакцию 24.06.2024: поступила после рецензирования 07.03.2025; принята в печать: 23.12.2025.

Авторы прочитали и одобрили окончательный вариант рукописи.

Information about authors:

Bekbauova Asel Aidarkhanovna - corresponding author for, master of Law, doctoral student at the «Turan» University, 16a, K.Satpayev Street, 050046, Almaty, Kazakhstan.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6338-7909>;

e-mail: abikosha_07@mail.ru.

Akimzhanov Talgat Kurmanovich - doctor of Juridical Sciences, Professor of the Department of Jurisprudence and International Law of the «Turan» University, 16a, K.Satpayev Street, 050046, Almaty, Kazakhstan.

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-0402-7441>;

e-mail: akimzhanovtk@mail.ru.

Acknowledgements. The authors would like to express their gratitude to the reviewers for their expert opinions and constructive feedback.

For citation: Bekbauova A.Ai., Akimzhanov T.K. On the issue of collegial consideration of cases on the application of parole // Bulletin of Institute of Legislation and Legal Information of the Republic of Kazakhstan. Scientific and legal journal. 2025;80(4): DOI – https://doi.org/10.52026/2788-5291_2025_80_4_236.

Contribution of the authors:

Bekbauova A.A. - responsible for the research methodology. Responsible for discussing the abstract, introduction, conclusion, results, and author information, edited and analyzed bibliographic sources, and participated in the design of literature and transliteration.

Akimzhanov T.K. - conducted an analysis of introductory, concluding, discussion, and statistical data. Reviewed the article's text and approved the final version for publication.

Conflict of interest statement. The authors declares that there is no conflict of interest.

Funding. The authors received no specific funding for this work.

Received 24.06.2024; revised 07.03.2025; accepted for publication: 23.12.2025.

The authors has read and approved the final manuscript.